

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון) – הערכת שוויון של רכב מעוקל, התשע"ה–2015

מבוא

אחת הדרכים השכיחות לאכיפת תשלום חוב כספי שהושת על האדם כדין היא עיקול רכבו והעמדתו למכירה פומבית.

כיום, מקובל שהרכב המעוקל נמכר בלי לאפשר לקונה לבדוק אותו. במילים אחרות, הרכב עומד סגור לחלוטין במגרש, ומי שהמעוניינים לקנות אותו בוחנים אותו מבחוץ ומחליטים כמה הם מוכנים לשלם תמורתו. וכיוון שאינם יכול לדעת מה מצב הרכב לאשורו, הצעות המחיר נמוכות מאוד, וכלי רכב מעוקלים נמכרים בדרך כלל בכשליש משוויים.

הצעת החוק מבקשת לקבוע כי כל רכב מעוקל העומד למכירה יעבור בדיקת תקינות, כמקובל במכירת רכב משומש, ותוצאות הבדיקה יימסרו לכל המתעניינים בקניית הרכב, כדי שיציעו מחיר גבוה תמורתו. נייר עמדה זה מציג את נקודת המבט היהודית בעניין זה.

המבט היהודי

הדרך המקובלת בהלכה לשום את ערכם של מיטלטלין מחייבת איזון בין צרכיו של בעל החוב, המעוניין לקבל את כספו, ובין צרכיו של החייב, שאינו צריך להפסיד יותר מדי ממכירת מיטלטליו. מצד אחד, ההלכה היא שיש לשום את שוויים של המיטלטלין כאילו הם עומדים למכירה מיד, אף על פי שברור שאם המוכר לחוץ בזמן, ערכו של החפץ יורד (שולחן ערוך, חושן משפט, סימן קא, סעיף ט). מצד שני, יש לעשות את השומה כאילו יש לכל הפחות קונה אחד המעוניין בחפץ, ואין מעריכים את שווי של חפץ על סמך כאילו אין אף קונה שמעוניין בו, כדי שלא להפחית מערך החפץ (פרישה, שם, ס"ק ט). כיוון שבדיקת הרכב פשוטה ועלותה נמוכה, וניתן להשית אותה על המוכר, והיא עשויה להעלות את שווי הרכב המעוקל לסכום הקרוב יותר לשווי האמתי בלי לפגוע ביכולת ההוצאה לפועל למכור את הרכב, מידת ההגינות מחייבת לבצע אותה.

לסיכום: רבני "צהר" רואים בהצעת החוק לבצע בדיקת תקינות בכלי רכב מעוקלים העומדים למכירה תיקון חשוב ונחוץ העשוי להכניס את עיקול כלי הרכב לגדר "ועשית הישר והטוב" (דברים ו, יח).